

Határ Győző

Mellébeszélgetés

(Nagy Pálnak – hatvan utánra)

Alciphron Nem múlik el nap, hogy atomfizikusaink valami új, egzotikus "részecskével" ne lepnék meg a világot. A kvarkok után a hadronok, a hadronok után a neutrínók, és így tovább. Százig meg sem állnak, holott nyilvánvaló, hogy csak ez a négy stabil részecske van, az elektron, a proton, a foton és a neutron. A többi, a kvarkoktól a kvantonig önmaga felvillanása csupán, amely azonnal visszahull. Hová? A semmibe. Olyik nem is töltés, csupán egy "mező" összeugrása az atom belső terében, de el se gondolom és már szétugrik. S ilyen fantom-statiszták milliárdjainak, ilyen fantom-kóristák özönének aláomlása a multiverzum.

Euphranor Ó igen: a mi kórusunk is, szakasztott ugyanígy. A hangpróbán el kellett zavarni mind; de aztán, belépéskor, mintha a fejek erdejét a szentlélek szállta volna meg, túlharogták az orgonát és oly hajszálra pontosan intonáltak, hogy az angyalok se különbül.

Alciphron Persze a kvantont csak habozva emlitem, mert sejtéseknél alig egyéb, ésde se elektronmikroszkópon nem látni, sem ahol a komputer kiadja, a helyén nem találni. Sejtegetése közben jutott eszembe, hogy nem is hatvan éve, van annak közel ezredéve is, hogy Al-Aszari bagdadi filozófus felállította a maga kvantumelméletét: ő az, aki először beszél "üres térről", amelyben egyforma atomok milliárdjai alkotják a mindenséget. Nála az idő is kvantumokból áll és idő-kvantumonként, döccenve pereg- és száguld a múlás vektora szerint; sőt, az egyformaság atom-özönében a folyamatosság ismeretlen, és minden akcidencia a kvantumelv alapján, eseményelemek elemi mennyiségeit sorozva zökken át valamibe, amit mi tévesen és szimplifikatórikusan folytatásnak vélünk.

Euphranor Ó igen; és érzéseink is, ighanem. Sorozott elemi mennyiségek zökkenő kvantumaival. Így voltam én is, vele, amikor a tükörben megpillantottam – mert hogy tükör volt s nem a valóság maga, erre is úgy döbbsentem rá, ahogy mondd: fokról-fokra, menetelesen. Szárnyait teregetve derengett fel a sötétség homálytükörén, de ha megfeszülök se tudnám megmondani, hogy odaképzeltém-e vagy csak úgy tetszett: félelmetesnek véltem a mosolyát. Semmi kétség, hogy nekem, hozzám, vélem: küldetett, jött, társalkodott. Kacérság nélküli nagy-nagy szépségében, mely túlnyúlt a szobán, rémületesnek találtam és kis híja hogy fel nem kiáltottam páni félelmemben; de valami fuvalom csapott meg, a tentélő öl szeretete és az a nagy nyugalom, ami akkor megszállt, hogy mozdulni se mertem, semmihez nem hasonlítható. Nem az első agyial volt és hinni szeretném, nem is az utolsó, aki nékem adatott.

Alciphron Hát még ha ott lehattünk volna négy-öt milliárd évvel ezelőtt a széndioxid, a nitrogén és a vízgőz találkozásánál a magmával, amely a dezoxiribonukleinsav primitív láncait létrehozta. Ám az ugráshoz, a ribonukleinsav kettős spiráljáig három milliárd évvel ezelőtt hiányzott egy láncszem s ennek a láncszemnek jöttünk most a nyomára. A kenyérpenész gombái adták hozzá a kulcsot: még nem RNS, de már annak a kezdeti spirálrendszerével rendelkezik DNS-alapon, önreprodukáló, de stagnál: a plazmidhoz hasonló. A penészbe befészkelve, ott "élhetett"-lappanghatott a fél-élet (félszerves-félszervetlen) állapotában harmadfélmilliárd évig, tartogatva proto-génjeit sejtmembrán nélkül, az élet bio-robbanásához, hatszáz millió évvel ezelőtt, amely stabil genetikai kódokkal, ezernyi-ezer molekulacsalád nekipendüléséhez vezetett.

Euphranor Az értelem-vezette véletlenszerűség abszurdumnak hangzik, de ez a módja. Ahogyan a hittitok a tudományban kísérletes testet ölt. Mintha megálmódtam volna, és a Hang is: nem belőlem szólott, kívülről jött (ebben biztos vagyok). És ez volt a csodálatos. Bizsergést éreztem, a méltatlanság nyomasztó érzetét ekkora kegyelemre, hogy belevörösödtem. S akkor, a lesugárzásban ráláttam a bogozhatatlan köldökére, elemterítve kínálta magát a misztérium. Hálát, örömet és a fájdalomig facsart kimerültséget éreztem: és édességes megnyugvást. Hogy éppen én legyek a tudója. És elsírtam magam.

Cselényi László

Sokknyomozó történelem montázs

Első nekifutás

Palinak

1/1

szószzerű éjszaka

létiüres tér

pusztába zsidókat vezérlő nagy Isten

jó néha tévelyegni

Hamvas-esték

előregyártott tetemek

vagína

verbalis

szaván fogom a szót

bársonykövr nyugalmát mellre

így ni

ki előttök mentél tüzes oszlopképpen

kézen fogom a nyelvet

színekurva

1/2

az ige testté lett

a virágnak

ígéret földében vezérelvén szépen

csodálkozik

hulla-tó

naplementék

a virágnak agyara van

csontfű

a múlt jövőidőben

nem görög

rémálmaink totál-magaslat hinti

te addál csillagot három szent királynak

nem görög a haraszt

üss tökön

1/3

üss tökön ragad

az erdő zöldje

heródes előtt szűz futó máriának

v én t este van

nyug alom

görcs ajánlott

a tiszta szesz kritikája

hurokban

született

aranyeres a táj

a kert alatt a hazatartó horda

te voltál vezére minden zarándoknak

szóabikarbánat

öltevény

1/4

páncélszekrénybe zárt levéltitok

könyörgök nekem is hogy légy már vezérem

a gondolat örvényében a mindegy

kurvalányhaj

hisz onán is józsef

nemzetségéből származott

az új

opálszínű f agy

t este forrad alma

mert fm bujdosni úz nagy bűn és szemérem

újszülött struccpolitikát folytat

1/3

drámadarak

csontvelőtrázó csönd

én istenem ebben ne vesszen el vérem

mi volt mi lesz

honnán és merre

startol

nézz mélyen farkasszemembe

koanna

koanna livia plurabella

a sejtjei eszméktől forgolódnak

őrizz meg gonosztul felségedet kérem

félrevert szöveg

becsavarodnak

1/2

csavarodnak az anyacsavarok

építsd fel elmémet az jó bölcsességgel

a háborús lift

bölcsék és bitangok

honfoglaláskori lelenc

e sokk

nyomozó történelem

doberdő

görcs és malom

vitorla és maholnap

te adtad lelkemet buzgó könyörgéssel

szaván fogom a szót

kézen fogom

1/1

kézen fogom a nyelvet

félrevert

ó én édes hazám te szép magyarország

nagy szürke kód

a képe képzeletben

a szó félrelépett

félrevert

szöveg

mater dolorózsa

messze

a szöveg kényszere

derrida-ködben

ki kereszténységnek viseled paizsát

messze semmi fogd meg jól

doberdő

Petőcz András

A hatvan éves Nagy Pálnak

Talán ez a legjobb alkalom, hogy elmeséljem Neked, Hatvanas Úr, hogy milyen nehéz küzdelmeken vagyunk túl, így *együtt*, avantgarde és klasszicizálódó fenegyerekek, nehéz küzdelmeken és megpróbáltatásokon, és sok-sok eredményen. Bátran szólok és szólhatok Rólad, mert nem állok már szorosan Melletted, lemaradt tanítvány vagyok csupán, akinek szólnia már nem kötelessége, de feladata, gyönyörű feladat.

Kicsit emelkedett hangú lesz ez az írás, lehet-e másmilyen? Végülis egy jó harminc éves pálya évfordulójához érkezünk, Hatvanas Mester, és nem tehetek mást, fejthajtok Előtted, mert sokat dolgoztál, és a munkát, a tehetséget becsülni kell.

1980-ban jártam először Nálad, Párizsban, kizarándokoltam Montrouge-ba, hogy felkutatssam a Magyar Műhely szerkesztőségét, és el is jutottam egészen lakásod ajtajáig, amit zárva találtam, így akkor a találkozás nem jöhetett létre. Papp Tibornál jártam utána, ő beszélt először mindazokról, amik azóta is az enyéim: vizuális költészet, tipográfia. Személyesen 1981-ben Hadersdorfban találkoztunk, ahol hivatlan megjelentem, belecsöppenne a magyar irodalmi élet közepébe, ahogy szoktam volt, kissé botránnyosan. Éppen egy előadás közepén jelentem meg, volt feleségemmel, és – emlékszem – ezen az előadáson épp Te elnököltél. Azon a napon kezdődött mindaz, ami azóta is tart, barátság és ellentétek, közös munka és különbségek, legfőképp pedig: *irodalom*. Irodalom, művészet, Kassák, Joyce és Derrida, és: Magyar Műhely, az *ügy*, mert büszke vagyok arra, hogy műhelyes lehettem.

Írásom elején nehéz küzdelmekről szóltam. Igen, gyanús volt mindaz, aki a Műhely körül akart tevékenykedni, nem felejttem soha, hogy a nyolcvanas évek "progresszív" lapjába nem nagyon léphettem be "műhelyes" verseimmel. Melyik volt ez a "progresszív" lap? A Mozgó Világ, ahol Mátyóki Endre szerkesztő úr fanyalogva fogadta tipografikus munkáimat, "ezek olyan Magyar Műhelyes dolgok", mondta, leplezetlen fanyalgással. Az Alföldy Jenővel való ÉS-vitára mindannyian jól emlékszünk, és sorolhatnám mindazokat a magyar írókat, akik szemében vörös posztó volt a Magyar Műhely. Én vállaltam ezt a küzdelmet sokáig, és sokat jelentett a számomra az az erő, ami Belőled is áradt. Jó most visszaemlékezni: a Kassák-emlékkönyv szerkesztésére, amibe írásokat adtál, a Médium-Art antológiára, amelyben olyan nagy anyaggal vettél részt, a Műhely Munkaközössége körüli teendőkre, a lap "honosítására", a nagy interjúra, amit Veled készítettem. Jó emlékezni ezekre a közös munkákra. Küzdelmek és közös munkák: ezek a maradandó emlékek. Voltak-e viták? Persze. De a szeretet és a becsülés volt mindig a viták mögött is.

Rövid írásom végén, Szerkesztőm, Hatvan Éves, csak azt kérem a Felsőbb Hatalmaktól, hogy a többi tanítványod is megmaradjon úgy, ahogy én megmaradtam, Neked.

Kukorelly Endre

Nagy Pálnak

Egyszer laktam a Palinál néhány napig. Az a lakás olyan, hogy két ember nem fér el, mégis meg lettem tűrve valami miatt, és az jó volt.

A jóság miatt. Mert a Pali, mint ez közismert, jó. És ez jó.

Van más is, ami jó, egy csomó minden, ilyen az élet, a maga csomó mindenével, folyó ügyek, nem is szeretném eltúlozni, hogy tehát jónak lenni, az olyan kurva jó volna, hogy az volna a legjobb, nem tudom, mi a legjobb, meg aztán, *izé: tehát: ugye: lejözni* valakit, az manapság, esetleg *izé*, satöbbi, lehet, hogy nem is olyan frankó. Lehet hogy kitolás.

Nem baj. Most mégiscsak *jó*zok. Szóval a Pali egy állati rendes (bocsánat) pali. Rendes tag, na. Legföljebb kicsit kitolok vele.

Még soha életemben nem írtam le valakivel kapcsolatban ennyi *jót*. Összesen tizenháromszor. Tizenhárom jó.

Mikor pedig elmentem, a Notre Dame mögötti parkolóból indult a busz, huszonnégy óra zötyörgés, vett nekem az útra a Pali négy doboz sört. Ezeket pedig én sötétedéskor bedöntöttem, és aludtam szépen hazáig. Ha megálltunk, félálomban öntöttem egy keveset. Mi az, ami nem ilyen kicsiségeken múlik. Egy ágy. Meg négy sörösdoboz. Jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó, jó.

(1994 júl.)